

IV. Dr. Gál Kelemen igazgató üdvözlő beszéde.

Mélyen tisztelt Közönség! Kedves Kartárs Úr! Ezzel a szép ünnepélylyel Ön véglegesen belépett ez intézet kötelékébe. Az egész életre szóló e tettel adva van a mai lépés fontossága. Kedves társadalmi szokás, hogy az életnek ilyen messze kiható mozzanataiban barátainkat, ismerőseinket üdvözljük s neki az élet küzdelmeire sikert és áldást kívánjunk. Ennek a jó szokásnak hódolva, de szívünkötől is késztetve kartársi érzelmekkel és bizalommal üdvözlöm Önt a tanári kar nevében s működésére Isten segítségét és áldását kérem.

Nem ismeretlen Ön előtt az a hivatás, a melyre vállalkozott s a mai fogadalommal egész életére elkötelezte magát. Hiszen már több év óta működik ez intézetnél s volt alkalma, hogy tapasztalatokat szerezhessen a mi munkánk természetéről. Nem ismeretlenek Ön előtt ennek a testületnek szelleme, tradíciói sem, a melyeknek egészséges alkotórészei tovább építésére, esetleg rossz hajtásai nyesegetésére hívta el főhatóságunk bizalma. Hiszen egész középiskolai pályáját a mi szellemünk sugallta nevelői hatások között töltötte el s egyetemi tanulmányai befejezése után, ez intézet kebelében kezdette meg azt a munkát, melyre Jézus e szavakkal küldötte ki tanítványait: „Elmenvén, tanítsatok minden népeket.“ Épen azért erős a mi hitünk és várakozásunk, hogy Isten adta tehetségeit s ön maga szerezte tudását gazdagon fogja gyümölcsöztetni annak az intézetnek szellemi és erkölcsi előmenetelére, melynek Ön Isten s szülői után a legtöbbit, — mindent köszönhet.

Azok előtt, a kik a magyar közoktatásügy rohamos fejlődését az utóbbi 20—30 év alatt figyelemmel kísérik, tisztán áll az a szomorú tény, hogy a felekezeti középiskolák az államiak rohamos fejlődése folytán leszorultak, szinte száználmas helyzetbe jutottak. Az államiak rendelkezvén a kellő anyagi eszközökkel s támogatva a nemzeti öntudat felébredett közvéleményétől, diadalmasan haladtak előre; a felekezeti pedig — nem lévén támogatásukra a szükséges anyagi eszközök — csakhamar arra ébredtek, hogy a legbuzgóbb törekvéssel sem képesek versenyezni a diadalmasan előretörő fiatal társal s részükre mármár nem marad egyéb hátra, mint a dicsőséges múlt fényében sűtkérezve s abból erőt merítve, küzdeni a jelen reánytelen-ségével, az erők végső megfeszítésével állani a versenyt, hogy végkép s csúfosan le ne maradjanak. Hogy ez még — hála a gondviselésnek — be nem következett, az annak a sokszor kétségbevont, de mindazonáltal meglevő egyházas szellemnek tudható be, a mely az egyenlőtlen feltételek mellett vivott versenyben a felekezeti tanárokat a jobb jövő reményével kecségteti.

Ennek birtokában s a jobb jövő reményében kell Önnek is megkezdeni s illetőleg most már ez ünnepélyes actus hatása

alatt fokozott mértékben folytatni nemes munkáját. Ha azt tudnám, hogy ez az egyházas szellem a hazafias irányú nevelésnek nem integrans része, hanem azzal ellenkező vagy legalább közönyös nevelői behatásokat jelent, egy pillanatra sem jutna eszembe, hogy annak művelésére és ápolására figyelmeztessenem. De ellenkezőleg meg vagyok győződve, hogy a hazafias nevelés fogalmát az egyházas szellem nemesebbé, mélyebbé teszi, tartalmát az erkölcsi elemek irányában jobban kidomborítja. S épen ezért hangoztatom az egyházas szellem fontosságát, a mely olyan létfeltétele ez intézetnek, mint az embernek a levegő, a növényzetnek a nap éltető sugarai. E nélkül elpusztul az élet, sikertelen minden fáradozás.

Ez a szellem a legkifejezöbben a nevelésben nyilvánul. Én a nevelés tökéletesen kifejlett, egészséges gyümölcsének a jellemet, az egyéniséget tartom. Azt, a mit a költő így fejez ki:

Legnagyobb cél pedig itt a földi létben:
Ember lenni mindig, minden körülményben.

A jellem, az egyéniség nem foglalja magában szükségképen a sok tanulást, a tudományokban való jártasságot. Sőt ezek nem is lényeges elemei. De magában foglalja a lelki sajátságok egész összegét: vágyaink, egész érzelmi életünk, temperamentumunk, gondolkodásunk módja, cselekvéseink iránya, az erkölcsi akarat, mindez együttvéve adja az embert, az egyéniséget, a jellemet. A jellem tehát olyan elemekből alakul, melyek jó részben örökölték s épen azért újjá, mássá nem teremthetők, de bizonyos határokig, bizonyos mértékig irányíthatók, módosíthatók. S ez irányító, e módosító behatásoknál kezdődik a nevelés munkája.

A nevelő munka középpontja a tanuló. Érette van az iskola, érette van a tanár, érette van a tanítási terv, érette van az iskolában minden és nem megfordítva. Nem nagyon rég az ideje, hogy a nevelési gyakorlat erre a belátásra jutott. Mióta Copernicus a világegyetem középpontjába a napot helyezte, lemondottunk a geocentrikus világfelfogásról, bármennyire roszszülesett a teremtés koronájának, hogy középponti mivolta képzelt dicsőségéből kicseppent. Ép így le kell mondanunk a mult iskolájának nagy tekintélyű s félelmet keltő kimértségeről, melyben a tanár s a tekintélyi elv volt a kathedrán ülő középpont, a mely körül a félelmükben szorongó nebulók bolygói keringtek s dobogó szívvel várták, hogy napjoktól minél hamarább elszakadhasanak.

De a hasonlat tovább aztán nem talál. Mert a természetben minden élet, minden mozgás a középponttól, a naptól sugárzik ki. Az iskola világában minden fénysugár, minden hatás a gyermeki lélekre hat, azt élteti vagy növeli, azt rombolja vagy zúzza szét. Mert a gyermeki lélek ugyan nem *tabula*

rasa, mint Locke tanította, melyre tetszés szerint lehet írni jót vagy rosszat; de érzékenyebb a legfinomabb fotografáló lemeznél is, a melyen a legkisebb hatás is nyomokat hagy. Viaszként hajlítható és idomítható. Olyan, mint a legfinomabb ablaküveg, melyen a leggyengébb lehellet nyoma is ott marad. A gondolatok, a világot megváltó eszmék e kis műhelyéhez szeretettel és bizalommal, napsugaras, derüs kedélyvel és bizó hittel kell közelednünk, hogy táruljanak ki ajtói a nevelői hatások befogadására, mert különben félénken, bizalmatlanul bezárulnak előttünk, mint a mimosa érzékeny szirmai. A szeretetlenség, a bizalom hiánya több rosszat mivelt e földön, mint a mennyit ártott a tudomány hiánya.

Ezekből már önként következik a nevelői egyéniség rendkívüli fontossága. Ezért a tanárnak magának is egyéniségnek, még pedig minden ízében tartalmas egyéniségnek kell lennie. Mert van-e annál bizonyosabb tétel, hogy nemes, építő és művelő behatások csak nemes és tartalmas lélekből eredhetnek? Jártnak kell lennie tudománya egész területén, hogy abból a legjobbat, a legszükségesebbet nyújthassa. Rendelkeznie kell az erkölcsi megszokások teljességével, hogy minden tettéből és cselekedetéből, egész élete példájából a tanuló lelkére mindig csak üdvös és építő hatás áradjon, sohase romboló. Belépvén az iskola kapuján, felejtse el az élet apró cseprő gondjait és kellemetlenségeit, rázza le magáról az élet sarát s megtisztultan és optimista nagy lélekkel lépjen a tanterembe. A mohamedán leveti saruját s úgy lép istene elé. A gyermeki lélek is szentély, a melyhez a tanítónak erkölcsileg tisztán, nemes lélekkel szabad csak közelítenie.

Ez az ideál bizony tökéletes embert kíván a tanárban s mi — gyarló emberek — mily távol állunk ettől az ideáltól. De törekednünk kell erre, a mint már a legnagyobb Mester is figyelmeztetett, hogy „legyetek tökéletesek“, mert munkánk csak úgy lehet üdvös és építő. Csak így nevelhetünk olyan nemzedéket, a mely a hozzáfűzött reményeket és várakozásokat beváltja, csak így készíthetjük elő azt a jobb jövőt, „mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán“.

Nekünk örömkre szolgál, hogy e gyönyörűséges, de nehéz hivatáshoz megnyertük Önt munkatársul. Örömkre szolgál, hogy feltaláltuk Önben mindama kellékeket, melyek az ifjuság lelki és erkölcsi sajátságai kifejllesztésére szükségesek és alkalmasak. Bizalommal és szeretettel fogadjuk körünkbe s kívánjuk, hogy az Isten áldja meg jó egészséggel s kísérelje siker áldásos munkásságát.

A béke útja hét tizparanesolatban.

Egy huszadik századbeli ember számára.

V.

1. Ne várd, hogy minden napod ment lesz a veszélytől. Midőn bűn közelg feléd, jusson eszedbe isteni származásod; lakozzék benned az Isten szelleme, hogy szived és lelked megtisztuljon minden rossz gondolattól és semminemű bűn abban ne találjon helyet.

2. Az üdvösség növekedés; hogy idvezülj nincs egyébre szükséged, mint hogy növekedj.

3. Minden nap újabb erőre, több világosságra tehetsz szert és nagyobb dolgokat végezhetsz; a mint növekedsz, mindinkább megtelik lelked azzal az erővel, a mely örök.

4. Az engedelmesség csak kiindulási pont, a szeretet a legjobb. Engedelmeskedni annyi, mint a kötelességet kényszerből teljesíteni, az istentiszteletet megvesztegetéssé, az imát könyörületért való kiáltássá változtatni. De a szeretet öröm és bizalom. Annyi mint az isteni szózatot követni és sietni az Atya karjai közé.

5. Milyen különbség van: „Ne lopj“, „Ne ölj“ és e között: „Avagy nem tudjátok-e ti magatok mi az igazság?“ A szeretet nem szorul kényszerítő eszközökre.

6. A vallást sem magatokra, sem másra rá nem erőszakolhatjátok. De a mit semmi erőszak nem tehet meg, a szeretet szellemének egy lehellete megteheti.

7. Akarsz-e vagy nem?“ a legkomolyabb kérdés, a melyre mindig felelnünk kell. Örökösei vagyunk számtalan ősöknek. Kifürkészhetetlen viszonyok közt élünk, számtalan forrásból táplálkozunk, az öröklés és környezet befolyást gyakorolnak reánk, de az eredményt nem ezek határozzák meg. Sok út keresztezésénél álltok mindig, bármelyiken haladhattok, de nektek kell azt megválasztani.